

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEK. RAC. PRI NB KRANJ-OKOLICA
STEV. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

Na račun demokracije?

Če pojmuemo komuno kot določeno politično, gospodarsko, kulturno in družbeno enoto, potem je logično, da moramo hkrati v razgovori o vsebini nove upravne razdelitve posvetiti vso pozornost tudi teritoriju, torej obsegu te nove samoupravne celice. Kakor je najbistvenejše dojeti, da ne gre pri ustanavljanju komun za administrativni akt, marveč za vsebinsko poglobljanje tistega družbenega procesa, ki je začel z uvajanjem delavskega upravljanja, s poglobljanjem socialistične demokracije, tako je vendarle tudi važno določiti obseg novega upravnega organizma, kajti brez konkretnega teritorija, na katerem bo ta organizem začel delati, se nam vse, še tako dognane postavke, razblinijo v nič. O obsegu komunalnih skupnosti je potrebno govoriti toliko bolj zato, ker bodo v kratkem sklicani zbori volivcev, na katerih se bodo morali volivci dokončno opredeliti, v katero komuno se nameravajo vključiti.

Konkreten teritorij pa se nam navede sam po sebi, če enkrat vsebinsko dojamemo vlogo in funkcijo bodoče komunalne skupnosti. Na osnovi temeljitega poznavanja gospodarskih in političnih čimteljev, ki odražajo življenjsko sposobnost bodočih samoupravnih organizmov, ni težko določiti obsega bodoče komune. Težava seveda tudi nastajajo in to predvsem zato, ker so v mnogih primerih centri komunalnih skupnosti še prešibki, da bi lahko zajeli vso okolico, okolica pa je že prešibka in preozka, da bi lahko zvela zase, ločeno od večjega gospodarskega centra.

Na take probleme zadenemo predvsem pri razpravah o meji kranjske in loške komune. Meje ostalim komunam v radovljiskem in v kranjskem okraju pa so precej jasne in po poročilih s terena ne predstavljajo jabolka razдора med posameznimi občinami in naselji.

V občinah, za katere je bilo sporno, ali naj pridejo v kranjsko komuno ali ne, nekako izgleda, da so vsi člani Socialistične zveze za to, da se priključijo Kranju (tu je šlo torej brez večjih trenj), vendar predvsem zato, ker je položaj Kranja v gospodarskem oziru mnogo dominantnejši, kot je položaj Škofje Loke in torej ne gre tu za kako večjo zavest i. p. d.) — da se ostvari kranjska komuna v maksimalnem obsegu. Drugače pa je to v Loku in v obeh dolinah, kjer so pri članih in funkcionarjih Socialistične zveze zelo deljena mnenja, pod katero komuno naj pride posamezen kraj ali občina in koliko komun naj se sploh ustanovi.

Realen in trezen preudarek nam pokaže, da bo v prihodnosti Loka z dolinama prav gotovo ena sama komunalna skupnost. Trenutno razcepjenost — kolikor je potrebna — moramo pripisati predvsem dejstvu, da gospodarska moč Loke še ni tolikšna, da bi se čutil njen vpliv v obeh dolinah, posebno zato, ker ima na skrajnem koncu Poljanske doline delno protitež v Zireh, v Selški dolini pa so industrijske precej razviti železniki. Razcepjenost pa nastaja tudi

zaradi osebnih trenj, ki prihajajo do izraza zlasti v Poljanski dolini.

Če zaradi takega položaja danes ne moremo zagotoviti bodoči loški komuni maksimalnega obsega, pa tudi ni prav, da pod firmo demokracije kosamo živi, gospodarsko in politično povezani organizem na nesteto, za samostojno življenje popolnoma nesposobnih kosov. Ena zelo realnih rešitev v današnji situaciji bi bila: združiti v eno komunalno področje mestno občino Škofja Loka in Poljansko dolino, v Selški dolini pa z a časno ustanoviti manjšo komuno s sedežem v industrijsko precej razvitih Železnikih, ki imajo tudi geografsko središčen položaj. Ne trdim, da je edino ta rešitev možna, vendar pa drži, da je vsako izgovarjanje na specifičnosti posameznih področij precej jalovo. Specifičnosti je spričo dosedanjega razvoja in funkcije občinske uprave in zaradi miselne inercije prebivalstva toliko, da samo mimo njih lahko ustanovimo nekaj novega, naprednega. (Zato je referendum zelo tvegan poizkus!)

Poljanska dolina je zelo pasivna, saj nobena občina, kar jih je v dolini, ni zmožna zagotoviti svojemu prebivalstvu povprečnega okrajnega dohodka na prebivalca. Vzemimo za primer Gorenjo vas. Gorenja vas s 3138 prebivalci ustvarja na leto 80.693.000 narodnega dohodka. S tem narodnim dohodkom pa ne more zagotoviti svojim občanom niti polovice povprečnega okrajnega dohodka na prebivalca, ki znaša 59.259 dinarjev. Če bi hotela zagotoviti občina samo povprečen dohodek, bi morala letno ustvarjati 185.956.742 dinarjev, ali več kot dvakrat toliko kot doslej, pri tem pa še vedno niso upoštevane niti zvezne, niti republiške in okrajne dajatve niti občinski proračun in investicije. Še slabše je v drugih občinah v dolini (v Sovodnju bi na primer morali ustvarjati 3,5-krat več sredstev, kot jih ustvarjajo danes, če bi hoteli zagotoviti svojim občanom zgoraj navedeni povprečni dohodek), razen v Zireh, pa se Ziri ne morejo zagotoviti prebivalcem svoje občine istega dohodka, kot ga ima povprečni prebivalec v okraju, čeprav bodo po letošnjem družbenem planu ustvarili približno 185 milijonov 547.000 dinarjev narodnega dohodka.

Te številke nam gospodarsko zaostalost Poljanske doline jasno ilustrirajo. Povedo nam, da večji del prebivalstva doline mora iskati zaslužek izven svoje občine in ustvarja narodni dohodek drugje. Povedo pa nam tudi, da občine v Poljanski dolini, v kakršnikoli kombinaciji bi jih hoteli spraviti v neko komunalno skupnost (kaj šele dve!), nimajo perspektive za lasten razvoj.

Zaradi teh dejstev, vprašanja formiranja komun ne moremo rešiti osebno in pristransko. Obstoji namreč nevarnost, da bomo na ta način spet dobili neke umetne (administrativne) upravne organe, za katere pa v isti sapi ugotovljamo, da so že preživeli.

Slavko Beznik

Naš intervju z Vinkom Hafnerjem, podpredsednikom
Stalne konference mest FLRJ

Dozoreli so pogoji za postopno razvijanje komunalnih skupnosti v vsej naši državi

Trodnevno zasedanje Stalne konference mest v Skopljju - Referat LOMO Kranj, osnova za razpravo v skupini srednje velikih mest

Zadnji polovici preteklega tedna je dal obeležje najpomembnejši notranje - politični dogodek v državi — skupščina Stalne konference mest FLRJ v Skopljju. Skupščina je bila izrednega pomena, saj so na njej delegati vseh mest v Jugoslaviji prediskutirali številna nejasna teoretična in praktična vprašanja o razvoju komun.

Skupščina je delala v treh skupinah, v katerih so sodelovali delegati naših največjih, srednje velikih in manjših mest. Najživahnješa je bila razprava v drugi skupini srednje velikih mest, katerih je tudi največ v FLRJ. Tej razpravi je bil osnova referat LOMO Kranj.

Ob vrnitvi s skupščine v Skopljju smo poiskali predsednika LOMO Kranj tovariša Vinka Hafnerja in mu postavili nekaj vprašanj. Na vsa vprašanja je tovariš Hafner izčrpan odgovoril.

Vprašanje: Ali ste zadovoljni z delom skupščine v Skopljju in kakšni so rezultati njene razprave?

Odgovor: Od konference pravzaprav ni bilo mogoče pričakovati določenih dokončnih rezultatov oziroma zaključkov, ker so bili jedro razprave problemi, ki se jih ne da eksaktno in univerzalno reševati, ker je vprašanje ustanavljanja komun in komunalnih skupnosti dokaj komplicirano in terja temeljit preudarek.

Skupščina pa je dosegla svoj namen predvsem v tem, da je informirala delegate o dosedanjih razpravah o komunah v vsej državi in poglobila še nekatera prečta vprašanja vsebine in organizacije nastajajočih komun in komunalnih skupnosti. Nobenih konkretnih zaključkov pa skupščina tudi ne more dati, ker je le posvetovalni in posredovalni organ za razjasnitev perečih nejasnih vprašanj. Ob delu v posameznih skupinah so na koncu plenuma poročale komisije, ki pa so le obrazložile stališče posameznih delegatov, oziroma skupin delegatov.

Vprašanje: Izvedeli smo, da je bila najživahnješa razprava v skupini srednje velikih mest in mestnih občin. Ker je bila ta razprava ravno na osnovi referata LOMO Kranj, bodo naše bralce prav gotovo še posebej zanimali problemi in vtisi s te razprave.

Odgovor: V tej skupini, kateri je prisostvovalo okoli 300 delegatov, so imeli delegati kot osnovo za razpravo konkreten predlog mesta Kranja. Vendar se je v diskusiji izkazalo, da je težava pravzaprav v tem, da je bil naš referat, referat mesta, ki ima ugodnejše objektivne pogoje za razvoj komunske skupnosti kot večina ostalih mest v državi. Zato so referat ugodno sprejeli predvsem delegati ekonomsko razvitejših mest, kar je pravzaprav tudi razumljivo. Sicer pa je razprava z malimi popravki sprejela vse načelne postavke in predloge našega poročila.

V razpravi so bili skoraj vsi delegati mnenja, da je pri ustanavljanju komun treba upoštevati splošno jugoslovanske interese; vendar pri tem ne zanemariti oziroma zadržati posebnosti tega razvoja v posameznih področjih, komunah ali komunalnih skupnostih. Njih teritorialna razmejitev pa je šele drugorazrednega pomena.

Vsi diskutanti so poudarjali, da obstoje možnosti za tesnejšo povezavo mest z bližnjo okolico, ker so podani družbeni in ekonomski pogoji za zdrav in pravičen razvoj teh odnosov. Vrsta dejstev še celo narekuje in terja močnejši razvoj okolice, že zaradi nenehne rasti samih mest.

Kako ustanavljati komune v zaostalejših krajih, je bila posebno razprava v Skopljju. Nekateri delegati so namreč izrazili dvom o ustanavljanju komun v takih okrajih, kjer razen mesta, kjer je sedež okraja, ni nobenega drugega gospodarskega središča, ki bi bil center okoliških vasi. Drugi pa so menili, da za ustanovitev posamezne komune ni najosnovnejša ekonomska baza, temveč da so pri tem odločilni tudi drugi faktorji. Vendar tega problema nismo še popolnoma predebatali.

Vprašanje: Kakšna pa so bila mnenja o lokalni samoupravi bodočih komun?

Odgovor: Razmejitev odnosov oziroma kompetenc med komunami in bodočimi okrajnimi zvezami komun je bilo prav tako eno pomembnejših vprašanj razprave. V tej zvezi lahko pripomnim, da so se delegati na splošno strinjali z osnutkom o teh vprašanjih, ki ga je predložil LOMO Kranj. Predvsem predstavniki manjših razvitih področij so bili mnenja, da bi moral imeti okraj razen političnih in upravnih

tudi pomembne ekonom. funkcije in to predvsem v gospodarsko zaostalejših področjih.

Najdaljša je bila vsekakor razprava o gospodarskih funkcijah komun in njihovih pristojnosti do gospodarskih organizacij. V načelu smo bili vsi za samostojno izdelavo družbenih planov v komunah. Komuna naj bi tudi oblikovala vse odnose skupnosti do gospodarskih organizacij in posameznih proizvajalcev. Komuna mora vplivati na razširjeno reprodukcijo in ne samo na potrošni sklad. S tem v zvezi se postavljata tudi vprašanje, ali morajo imeti komune svoje zbere proizvajalcev ali ne? Mnenja o tem so bila precej deljena.

Naseljem, še prav posebno tistim, katera so že sedaj imela lastne občinske ljudske odbore in katera predvidoma pridejo v skupnosti komun, je treba omogočiti lokalno samoupravo predvsem v problemih, ki neposredno zanimajo državljane določenega naselja. Za to stališče so se delegati na skupščini tudi opredelili. Vendar je pri tem najbolj pereč problem ustreznega strokovnega kadra.

Debata, ki je trajala nepretrgoma tri dni, pa je odkrila tudi nekatera nepravilna pojmovanja in nepravilnosti, do katerih bi lahko prišli. Zato je treba razpravo o ustanavljanju komun usmeriti na pravo pot in stremeti za res solidno analizo dejanskega stanja, da se ne bi v nasprotnem primeru po nepotrebnem zaletavali.

I. Auser

Te vsebine

KAKO DOLGO SE?
Kaj bo s trgovinami na Zlatem polju

NEME PRICE
OBTOŽUJEJO...
Reportaža S. Smoleja
s poti po bivših
taboriščih

SVETLE TRADICIJE
PREDVOJNE
»SOLIDARNOSTI«
SO
JAMSTVO ZA USPEH
Z občnega zbora-DPD
»Solidarnost«
v Kamniku

Pripravljajo temeljite gospodarske analize

Na iniciativo skupne Komisije za družbeni plan in gospodarska vprašanja radovljiskega in kranjskega okraja, so se sestali danes v Kranju vsi direktorji in še nekateri gospodarski strokovnjaki posameznih industrijskih podjetij s področja kranjskega okraja.

Omenjeni gospodarski strokovnjaki, porazdeljeni v komisije (vsaka gospodarska panoga ima svojo komisijo), bodo izdelali podrobna poročila o trenutnem gospodarskem položaju posameznega industrijskega podjetja, kakor tudi določene gospodarske panoge kot celote. Tovrstne komisije, ki že delajo v radovljiskem okraju, so se zelo resno oprijele tega pomembnega dela. Ni dvoma, da bodo tudi komisije kranjskega okraja izpolnile, v sicer kratkem roku — do prihodnjega ponedeljka, svojo zahtevno nalogo.

Burna razprava o loviščih

Odborniki obeh zborov OLO Kranj so razpravljali o uvedbi družbenega upravljanja v šolstvu - Potrditev zaključnega računa OLO za leto 1953

Na svojem zadnjem zasedanju, ki je bilo pretekli teden, so odborniki obeh zborov OLO Kranj v prvi točki dnevnega reda razpravljali o priporočilu vsem ljudskim odborom mestnih občin s posebnimi pravicami in ostalim občinam, da se na splošnoizobraževalnih šolah okraja čimprej vpelje družbeno upravljanje. Svet za prosveto in kulturo je namreč smatral, da je v času razprav za formiranje komunalnih skupnosti najprimernejši trenutek, da OLO razpravlja tudi o uvedbi družbenega upravljanja v šolstvu.

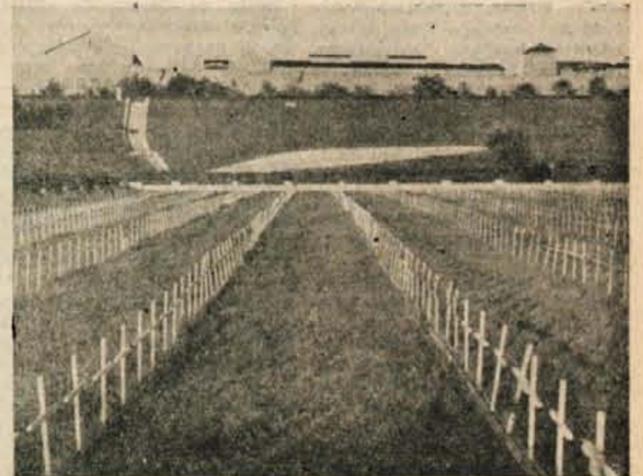
SPK je pripravil dokaj obširno dokumentacijo o splošnih načelih za družbeno upravljanje v šolstvu. Priporočilo obsega 17 točk, ki jih je OLO v celoti sprejel.

V nadaljevanju se je pa je OLO razpravljalo o določitvi novih mej loviščem v kranjskem okraju. Predlog Okrajne lovske zveze je na zasedanju dobil precejšnje popravke, zlasti v loviščih v tržiškem predelu. Zanimivo pri tem razpravljanju je bilo, da so bili odborniki na razpravo izredno pripravljani, vsak se je namreč »vlekel«
za svojo družino. Razprava je bila sicer zelo plodna, vendar je škoda, da tudi ob drugih prilikah, n. pr. ob razpravljanju o družbenem planu ipd. odborniki niso tako glasni. Izredno pripravljani so bili tokrat Tržičani, ki so s svojim predlogom tudi prodrli.

Ker razpis za mesto direktorja v podjetju »Oljarica«
v Britofu ni uspel, je moral Okrajni ljudski odbor imenovati novega direktorja. Odborniki so se zedinili, da bo to mesto prevzel dosedanji šef tržne inšpekcije tov. Ivo Smolnikar.

Odborniki so v nadaljevanju sprejeli odlok o razlastitvi bivšega župnišča v Predosljah. Prostor so vse od osvoboditve dalje zasedeni po postaji Ljudske milice, pa tudi stanovanjski prostori služijo pripadnikom L.M. Ker je poslopje v zelo slabem stanju in je nujno potrebno večjega popravila, vendar zaenkrat ni bilo nobenega investitorja za popravila, je bilo nujno, da se poslopje razlasti in ga novi lastnik res temeljito popravi. Prav tako je bila izglasovana razlastitev prosvetnega doma v Predvoru za potrebe Občinskega ljudskega odbora. V domu pa bodo seveda našle prostor tudi vse množične in kulturne organizacije.

Za zaključek je OLO sprejel in potrdil tudi zaključni račun Okrajnega ljud. odbora Kranj.

Pogled na bivše koncentracijsko taborišče Mauthausen v Avstriji. Na tisoče križev stoji na bivšem esesovskem nogometnem igrišču, kjer so 19. 4. 1942 ustrelili 49 gorenjskih talcev. (Foto: Slavko Smolej)

CENJENE NAROČNIKE IN BRALCE OBVEŠČAMO.

DA SE BOMO V PONEDELJEK, 8. NOVEMBRA PRESE-LILI V NOVE PROSTORE NA KOROŠKI CESTI ŠT. 6 (GORENJSKA TISKARNA). UREDNIŠTVO BO V I. NAD-STROPJU — VHOD S KOROŠKE CESTE; UPRAVA PA DO NADALJNEGA V PRITLIČJU — VHOD Z VOGALA KOROŠKE CESTE IN PREČNE ULICE.

Uredništvo in uprava Glasu Gorenjske

ATOMSKI POIZKUSI

Ameriška komisija za atomske poskuse je objavila, da je bilo v drugi polovici septembra v Sovjetski zvezi več atomskih eksplozij. Podrobnejših poročil o eksplozijah ne bodo objavili. Manjše količine radioaktivnih snovi so se po eksplozijah pojavile tudi v Ameriki. Komisija je objavila, da je Moskva poročala o nekem novem tipu atomskega orožja.

KATASTROFA V ITALIJI

V pokrajini Salerno se je strgal oblak in strašne povodnji so zahtevale preko 300 smrtnih žrtev. Zemeljski plazovi so zasuli in porušili veliko število hiš. Do nesreče je prišlo ponoči, tako da številni prebivalci predmestja Salerno sploh niso mogli misliti na rešitev. Gmotne škodice še niso ocenili, vendar smatrajo, da bo preseglja 30 milijard lir.

ARETACIJE »MUSLIMANSKIH BRATOV«

Po ponesrečenem atentatu na predsednika egiptovske vlade Naserja, so v Kairu izbruhnile številne demonstracije. Demonstranti so zažgali sedež organizacije »Muslimanski bratje«. V Kairu in Aleksandriji so aretirali okoli 50 pripadnikov te organizacije.

SOVJETSKI VETO

Sovjetska zveza je pretekli teden dala veto na predlog zahodnih sil, da naj bi se avstrijski vladi vrnila popolna kontrola nad avstrijskimi mejami. Veto so postavili na seji Zavezniškega kontrolnega sveta za Avstrijo.

LETALSKA NESREČA?

Pred nekaj dnevi je iz Gorana odpotoval z letalom v Teheran perzijski prestolonaslednik princ Al Riza. Kmalu po vzletu pa je letalo neznanom izgubilo. Iranski šah je sam pričel širokoptežno akcijo, da bi pogrešano letalo našli. Glede na bližino Armenije in Azerbejdžana ni izključeno, da je letalo zašlo na sovjetsko stran.

EKSPLOZIJA V TOVARNI SMOODNIKA

V Beirutu je v tovarni smoodnika prišlo do težke eksplozije smoodnika, v kateri je bilo ubitih 5 delavcev, 8 pa je bilo ranjenih. Zakaj in kako je do nesreče prišlo, pa še ni znano.

KONEC STAVKE

Točno po štirih tednih so se britanski pristaniški delavci vrnili na delo. Z delom so pričeli zato, ker so delodajalci, oblasti in sindikati sprejeli za londonsko pristanišče načelo, da je »svezurno delo prostovoljno«. To zahtevo so namreč postavili delavci kot pogoj za vrnitev na delo. Predstavniki delavcev se bodo čez mesec dni ponovno sestali, da preverijo, če delodajalci izpolnjujejo sprejeto načelo.

Poljanska dolina in komune

Osebna trenja preprečujejo realno rešitev

V soboto popoldne je bilo v Gorenji vasi posvetovanje političnih delavcev te doline in predstavnikov občinskih ljudskih odborov. Posvetovanja so se udeležili tudi poslanec tov. Igor Peterneš, podpredsednik OLO Kranj tov. Dušan Horjak in organizacijski sekretar okrajnega odbora SZDLS tov. Zvonka Lesjak. Na to posvetovanje so prišli zastopniki organizacij in ljudskih odborov prav iz vse doline.

Namen sestanka je bil, da se pogovorijo o možnostih formiranja komun ali komune v Poljanski dolini. V otvoritvenih besedah je poslanec tov. Peterneš pojasnil, zakaj je sestanek potreben in kaj je njegov namen. V Poljanski dolini je vprašanje ustanavljanja komun najbolj zapleteno. Dolina ima namreč več središč, pa vendar nobenega pravega. Ziri, Gorenja vas, Poljane in Zminc bi bili lahko središče komune, vendar je treba najti najboljšo rešitev. Vprašanje je tudi, če bi loška komuna sprejela v svoje območje tudi Poljansko dolino in če bi bil s tem dosežen namen komune. Na vsak način bi bilo dobro, da se Loki pridruži Zmincu, ki naravno gravitira k mestu. Obseg komun je pravzaprav odvisen od prebivalcev, ker se bodo morali sami odločiti, kam želijo, vendar je ob tem treba pojasniti ljudem, kje bodo imeli boljše pogoje za svoj gospodarski, politični in kulturni razvoj.

Po mnenju poslance Peterneša naj bi bila Poljanska dolina ena zaključena komuna, ki naj bi čimveč prispevala k zboljšanju razmer. Resno bo treba razmisliti, kaj bi bilo za prebivalce doline najboljše in najkoristnejše. Zlasti je ta presoja važna zaradi tega, ker je Poljanska dolina med najbolj pasivnimi bodočimi komunami.

Razprava na tem sestanku je pokazala, da so ljudje izredno različnega mnenja. Vse kaže, da je najbolj pereče vprašanje središče bodoče komune. Tudi vsa očitavanja na račun ene vasi ali druge, so za bodočo komunalno skupnost zelo škodljiva in prav naloga političnih delavcev v dolini bi bila, da prebivalcem pojasnijo, da osebni interesi in osebna trenja nimajo prav nič skupnega s formiranjem komun. Vsa medsebojna trenja bodo v prvi vrsti škodovala poljanski skupnosti in prebivalcem doline. Zaradi tega bi morali aktivisti voditi razprave na terenu z zrelih političnih in gospodarskih gledišč. Za družbeno skupnost ni prav nič važno, kje je sedež komune, važno je le, da bo to kraj, ki po svoji naravi legi predstavlja središče doline.

Vsa dosedanja razprava je pokazala, da je doslej prišlo že do nemogočih primerov, ki so vse prej kot resni. Občinski moške pa tudi aktivisti samo čakajo in računajo, kje bo več denarja. Tak spekulativen odnos do ustanavljanja komunalnih skupnosti je škodljiv ter ga bodo morali odgovorni ljudje v dolini vnaprej na vsak način preprečiti. Seveda pa bodo morali v prvi vrsti razčistiti sami s seboj, da ne bo prišlo do iz-

jav, kot jo je dal predsednik ObLO Gorenja vas, da hodi, odkar se ukvarja s KLO in kasneje z ObLO, raztrgan okoli, če pa bo delal še v komun, pa bo hodil okoli nag! Tak odnos nekoga predsednika do razprave o komunah je nesramen, da ne rečemo sovražen. Kako pa naj potem preprosti ljudje razumejo komuno, če jim župan take tveži. Prav tako neresen je predlog, naj bi bil sedež komune na Trebju. Celo svoj dom so pripravili odstopiti, samo, da bi bil pri njih sedež komune.

Nerazumljiv je tudi odnos Zminčanov do bodoče komune. Povsem jasno je, da Zminc, kot že rečeno, gravitira k Sk. Loki in nikamor drugam. Druga mnenja pa so v Zmincu. Seveda bi njihovo mnenje vsakdo rade volje podprl, če bi temeljilo na resnih in zdravih osnovah. Tako pa pravijo, da »pod Loko« ne gredo zaradi tega, ker jih delavec ne bo komandiral. Če ima kdo danes razvito socialistično zavest, je to naš delavec in zaradi tega se kmečkemu življu v Zmincu ne bi bilo treba bati, da ga bodo delavci prikrajšali. Po vsej verjetnosti bodo od njih kvečkemu imeli koristi.

Tudi Zirovci so bolj za sebe.

Sklenili so, da bodo ustanovili svojo komuno. Tega jim nihče ne brani. Vprašanje pa je, če so pred tem sklepom izračunali, če sploh imajo za to gospodarske pogoje, kajti tudi li ne bodo brez odločilnega vpliva na bodočo komuno. Kar tako, po domače, vprašanje ustanavljanja komun pač ne bi smeli reševati, kajti nekaj na hitro sklenjenega se po navadi zelo rado maščuje. Osebne ambicije in zaverovanost v samega sebe in svojo gospodarsko moč, rodi slabe posledice, zlasti če je gospodarska moč le bolj namišljena.

Po vsej dolini so se razpasla gesla: Zirovci ne bodo Poljance, Poljanci pa ne Gorenjevasčanov itd.; v Poljane ne gremo, ker so tam porušili cerkev; v Gorenji vasi ne bo sedež, ker je belogardistična itd. Ta trenja, ki so v prvi vrsti osebna, bodo škodovala vsej Poljanski dolini. Politični delavci bi morali tu izreči svojo besedo, ne pa da čakajo kaj bo, in morda taka in podobna gesla »na tihem« se podpirajo. S takim delom komune res ne bodo ustvarili, krivi pa bodo tega potem vsi drugi, samo ne ti isti, ki bi danes morali čim več prispevati k zdravi in plodni razpravi.

Sestanek je bil zaključen s sklepom, da bo posebna komisija, sestavljena iz vseh zastopnikov organizacij in oblasti, še enkrat pregledala vse gospodarske pogoje, ki naj bi vplivali na formiranje komun v Poljanski dolini. V. S.

Trgovska podjetja znižujejo cene

Na zadnjem sestanku ravnateljev proizvodnih in trgovskih podjetij iz Kranja in okolice, so govorili o možnostih za znižanje cen industrijskim in kmetijskim proizvodom. Sestanek je bil zaključen, z delno znižanimi cenami na trgu, v korist potrošnikom.

Številna trgovska podjetja, zlasti važnejša, so že znižala cene prodajnim artiklom do 10 odstotkov. Vprašanje je še, koliko bodo tudi proizvodnja podjetja znižala svoje cene. Iz tovarne »Iskra« poročajo, da so že sprejeli nekaj zaključkov o znižanju cen. V »Kokri« in »Tkanini« so znižali cene tekstilu do 10 odstotkov. V »Delikatessi« so znižali ceno domačemu kuhanemu maslu od 500 na 400 dinarjev, drugemu od 400 na 200 dinarjev. Znižali so cene tudi raznim konzervam, pecivu in ostalim artiklom. Podjetje »Sadje - zelenjava« Kranj je znižalo ceno zimskim jabolkom od 45 na 34 dinarjev za kilogram, medtem ko se cene v poslovalnici KZ niso dosti spremenile. Gospodinj se zlasti pritožujejo nad ceno jajc.

Vsekakor so potrošniki z zadovoljstvom sprejeli to znižanje cen. Toda še vedno s pridržkom, češ koliko časa bodo te cene držale, ali morda ne bo tako, kot pri zadnji akciji za znižanje cen. Posebno še zato, ker je ravno v teh dneh me-

Dopisujte v »Glas Gorenjske«

Kako dolgo še...?!

Trgovski lokali na Zlatem polju so gotovi, vendar v njih ni poslovalnic - Nezainteresiranost, objektivne težave in še kaj

Zadnje dni, ko se vse bolj približuje zima, se sprašujejo prebivalci Zlatega polja, zlasti gospodinj, kako dolgo bodo morale še čakati, da bodo posamezna trgovska podjetja zasedla že izgotovljene lokale »trgovskega« stanovanjskega bloka na Zlatem polju.

Do danes so dali z različnih strani že nešteto obljub in zagotovil: 1. junij..., 1. julij..., 15. avgust..., nato september, oktober. Sedaj smo že v novembru in še vedno nič...

V omenjenem bloku je šest lokalov. V enem je že špecerijska, opremljena pa trenutno še delikatesno trgovino. Ostali lokali pa samejajo...

Kot smo izvedeli, so preostali lokali namenjeni zelenjadni trgovini, mesnici, en lokal bi bil skupen za pekarijo in mlekarno, v četrtem pa bi se nastanil frizer.

Pri vsem so pa tudi določene

objektivne težave. Končno so se namreč le nekako domenili z mestnim ljudskim odborom, da je pravzaprav dolžnost vsakega podjetja, da opremi svojo novo poslovalnico. Ta oprema je za zelenjadno trgovino in mesnico že naročena, vendar ni upanja, da bi na Zlatem polju kupovali zelenjavo pred 15. decembrom, medtem ko bomo meso lahko kupili šele za Novo leto. No, pri teh dveh trgovinah imamo vsaj upanje...

Drugače pa je s pekarijo in mlekarjo. Ti dve bi bili prebivalcem še najbolj potrebni. To pa menda ni dosti mar pekarni in mlekarji.

Da bi zmanjšali režijske stroške, so se odločili za skupno poslovalnico. To je pravilno in tudi utemeljeno. Toda radi bi, da bi jim mestni ljudski odbor poslovalnico popolnoma opremil in seveda opremo plačal ter jo le izročil podjetjema

v uporabo. (Ali bi jih moral morda ljudski odbor za to še celo prositi?) Slišali pa smo tudi mnenje nekaterih uslužbenk mlekarne, da se poslovalnica na Zlatem polju ne bi izplačala, ker bi bilo premalo prometa i. pd.

Vzemimo v obzir vse objektivne težave v zvezi z lokali na Zlatem polju, ki lahko le deloma opravičijo dejstvo, da ti še niso v uporabi. Nekoliko več zainteresiranosti za poslovanje, za izgotovitev opreme, (kakor to, da špecerijska trgovina posluje že ves mesec?), in prebivalci so prepričani, da bi se že lahko nehali jeziti. In končno še vprašamo, (v primeru mlekarne in pekarije), ali je trgovina zaradi potrošnikov ali pa je morda obratno? Zato je vprašanje prebivalcev Zlatega polja: »Kako dolgo še...?!«, popolnoma opravičeno.

A.

Prispevek k premišljevanju o spomeniku NOB v Kranju

Preprost človek veže s pojmom spomenika najraje predstavo plastičnega figuralnega lika na podstavku. V tem smislu sledi po navadi naročilo. S tako pridobljenim kipom pa nastopijo hude težave. Iskanje količkaj primerne prostora, borba za skladnost v barvi, obliki in velikosti v okoljem. Bitka preneha iz utrujenosti, kip nekeje obstoji in izžareva nedokončani boj skozi dolga desetletja. Zato kaže tako stvar dobrega pretehtati, zlasti ko gre, kakor tu, za spomenik dogodkom nemaljnivega pomena.

Poleg tega, da se skušamo izogniti takim negativnim pojmov, hočemo izraziti svoja čustva na svojski, samonikli način. Ze samo posnemanje obstoječih spomenikov bi bil dokaz indiferentnega odnosa, brezbriznosti do stvari, ne glede na to, da predstavljajo doslej dograjeni spomeniki NOB prepogosto le svaričen zgled.

Pisce ustreznega članka v »Glasu Gorenjske« z dne 25. septembra 1954, je sprožil misel, naj bi se spomenik dvigal do take višine, da bi spremenil silhueto Kranja. Skušal bom to

idejo razviti, ker se čudovito sklada z mislijo, ki me preveča, odkar sem stopil v stik s Kranjem in ki me čedalje bolj vzemirja.

Nihče ne dvomi, da obstoja poleg romantičnega starega mesta, ki ga poudarjajo trije zvoniki, še razsežen nov Kranj, rastoč v družbenem, kulturnem in gospodarskem pogledu. Temu pa manjka čutna, in vidna dominantna, simbol vitalnosti. To misel izraziti in jo združiti s spomenikom v borbi padlim in naši svobodi, to bi bilo zares veliko, plemenito dejanje.

Odlična točka za tak podvig je skoro prazen kot med stolpjem Okrajnega ljudskega odbora in blokom bivšega Pokojniškega zavoda, na vogalu Trga svobode. Nekoliko nadležen tranzitni promet se bo sčasoma itak odmaknil na drugo traso. Navedel bom posebne odlike te lege.

Najznačilnejši pogled na Kranj je z Gašteske strani. Poleg znanega obrisa starega mesta, toda v primerni razdalji, nekako izza gimnazije, bi se dvigal nov objekt približno do višine zvonikov. Stal bi čim bližje robu, da ostane potniku, ki

se spušča po klancu, čim dlje viden.

Trg svobode sam bi prejel s to vogalno zgradbo učinkovit poudarek. Podobnih primerov, ki to trditve dokazujejo, je po svetu veliko. Povrhu bi ta nov element pomiril nesoglasje, ki vlada med stavbami, ki obkrožajo trg.

Prihajajočega z gorenjske strani bi spomenik že od daleč pozdravljali. Delovne ljudi iz vse koncev Kranja in iz vse okolice bi trajno spominjal na velike dogodke.

Za temelje je teren kar se da ugoden, saj sestoji, po vsej verjetnosti iz trdnega konglomerata.

Senca zgradbe, ki bi se kakor kazalec sukala po soncu, ne bi nikogar motila. Opazila bi v glavnem le cesto, eno, dve stari hiši ob nje, požarni zid hiš PZ, dvorišče, ozko stranico OLO in končno proti večeru, bi padala na Trg svobode.

Nadaljnja misel išče spomeniku obliko.

Tako visoko nagrudenje materiala, brez koristnega namena, si človek malce težko predstavlja in težko bi to zagovarjal.

Lahko pa ustvarimo podstavek, umetni grič, h katerega dograditvi bi vsi naši kolektivi prav radi prispevali, sebi v čast in korist: visoko stanovanjsko hišo s prostori za družbene potrebe, zlasti za OLO, ob vznožju in na vrhu. Gladko zunanje lice stavbe bi kajpada kazalo obložiti od tal do vrha s kamnitimi ploščami. K sreči nam nudi Jezerško cenen in lep lesnjak. To bi bil trajen in zlahkot podstavek spomenika. Toda kipa na vrh ne bi smeli postaviti, ker bi bil od spodaj neopoznaven.

Monster-statua pa bi delovala tam gori groteskno. Glorijeta z imeni padlih, svetilnik, monumentalni zastavni drog, razgledna ploščad, to so prvine, ki bi bile tu na mestu. Bronast kip z lapidarnim napisom lahko postavimo bliže tlom, mogoče v višino drugega nadstropja, tam kjer se stavba zoži, predno šine v višino.

Teža zgoraj razpredene zamisli tiči v arhitekturi. Bežno jo bomo osvetlili s tehnične in organizacijske strani, da jo postavimo na trdnjaja tla.

Klet, pritriljeje in I. nadstropje bi merili po 600 m², vsako izmed višjih nadstropij za tretjino manj. Nosilna konstrukcija: železobetonski skelet. Stebri v zmerni razdalji bi bili obremenjeni največ z 200 t. Potrebni

prerez stebrov ob vznožju 50 krat 60 cm, temelja na konglomeratu pa 150 krat 150 cm. Celotni stroški četrtil milijarde v prvem letu bi rabili slabo polovico tega. Trajanje surove gradnje: pol leta. Vrh bi lahko že v letu 1955 ob deseti obletnici osvoboditve, dokončno oblikovali.

Karakteristični tloris bi bil trokotne oblike. Ta dopušča največje število (troje) brezhibno osvetljenih stanovanj, kot izredno plastično, vsestransko usmerjeno telo. Stanovanje bi vsebovalo kuhinjo, dnevno sobo, dve spalnici in udobne prikljike. Električna kuha in centralno ogrevanje bi gospodinjo močno razbremenilo. Edinstveni razgled bi bil brezplačen približek. S strankami bi se vselilo v hišo tudi zadovoljstvo. Dvoje dvigal bi redno služilo stanovanjem, tretje pa vrhnji javni etaži in selitvam.

Prepričan sem, da bi vsi naši kolektivi, bodisi v moralnem in denarnem pogledu, kot delni investitorji, bodisi kot izvajalci napeli vse sile, da bi doprinesli po svojih močeh k dostojni izvedbi te zamisli. Saj bi predlagana oblika spomenika, čigar veličastnost bi daleč prekašala vložene materialne žrtve, jasno izrazila misel revolucije in nenehno budila spomin na junško dobo našega naroda.

Ing. arh. Maks Strenar

sarsko podjetje v Kranju poročilo cenovno telečjemu mesu za 10 dinarjev, drobovini pa še za več.

NA ROB

V KRANJU JE V CANKARJEVI ULICI ŠTEV. 4 mesnica, ki je zelo obiskana. No, ne bi se spuščali v to, prav tako ne bi niti razpravljali o tem, ali je taka mesnica mestu sploh potrebna in kje naj bi imela svojo poslovalnico.

Vendar je nekaj, kar nas še v samem naslovu te poslovalnice moti. Na naslovni deski je namreč napisano: »Mestna klavnica - Mesnica manj vrednega mesa«. Ali je morda meso, ki ga v tej mesnici prodajajo, res tako manj vredno da se že v samem naslovu zrcali odnos do tega mesa? Malomarnost ali kaj...?!

Gospodarske novice iz vse države

ZELEZARNA JESENICE JE SPREJELA OKVIRNI PLAN ZA SVOJ NADALJNI RAZVOJ

Poleg plana izgradnje Zelenarske, ki se že izvaja, so na nedavnem zasedanju delavskega sveta razpravljali tudi o perspektivnem planu izgradnje železarnice za bodoče razdobje do leta 1960 in sprejeli okvirni program plana. Po izpolnitvi perspektivnega plana izgradnje Zelenarske Jesenice bi bila v letu 1960 kapaciteta grodinja 150.000 ton, SM jekla 300.000 ton, el-jekla 50.000 ton ter valjanih in vlečenih proizvodov 250.000 ton, tako da bi bila skupna proizvodnja nasproti letu 1949 za 150 odstotkov večja.

100 MILLIJONOV ZA RAZŠIRITEV TOVARNE

Znana tekstilna tovarna v Varaždinu »Varteks« bo letos vložila za razširitev in modernizacijo sto milijonov dinarjev. Sedaj montirajo novo kotlarno, poleg tega pa bodo montirali še velike turbine, ki so jih kupili v Berovem. S temi turbinami bodo rešili vprašanje lastnega električnega toka, tako da bo ta kombinat lahko nemoteno obratoval tudi v kritičnih zimskih mesecih.

VELIKO POVPRASEVANJE PO JUGOSLOVANSKI BUKOVINI

Po britanskih poročilih je na svetovnem tržišču še vedno veliko povpraševanje po jugoslovanskem bukovem lesu. Tako so v Veliki Britaniji z nestrpnostjo pričakovali najnovejšo ponudbo jugoslovanske bukovine. Nedavno je Jugoslavija ponudila na britanskem tržišču 10.000 kubičnih metrov žaganega bukovnega lesa in našla takoj odjemalce. Cene, ki so bile dosežene, so bile višje kot dosedanje.

PRIDELEK POZNEGA KROMPIRJA VEČJI KOT LANI

Po sedanjih cenitvah bo letošnji pridelek poznega krompirja za okrog 10 odstotkov večji kakor je bil lani. Zaradi slabe prodaje so cene padle. Kupci namreč še niso začeli skladiščiti krompirja.

IZREDNO BOGATA LETINA CIKORIJE

Letos je pri nas cikorija izredno bogato obrodila. Samo tovarna Franck, ki je bila ustanovljena pred 60 leti, bo letos predelala okoli 3500 ton cikorije in bo precej svojih izdelkov izvozila.

IZVOZ DIESLOVIH MOTORJEV

Tovarna »Torpedo« z Reko je izvozila letos v Turčijo in Brazilijo za približno 50.000 dolarjev Dieslovih motorjev 7 konjskih sil. V letu 1955 bodo po sedanjih zaključkih izvozili v države Južne Amerike in bližnjega vzhoda za 300.000 dolarjev teh motorjev.

NOVA TOVARNA ZA PANEL PLOŠČE

Lesna industrija v Pakracu v Slavoniji bo zgradila novo tovarno za proizvodnjo panel plošč. Del proizvodnje bodo izvažali.

Neme priče obtožujejo

50 kilogramov težke kocke granita so nosili jetniki po stopnicah - Kdor je omagal, je bil na mestu ustreljen - Mlin za človeške kosti, plinske celice in krematoriji - 10 metrov visoki nasipi človeškega pepela - Žično krtačo so skušali zbrisati svarilen spomin

O krajni odbor Zveze borcev Radovljica že dalj časa zbira zgodovinsko gradivo iz narodnoosvobodilne borbe, ker namerava urediti Muzej talcev v samotnih celicah proslulega gestapovskega morišča Slovencev v Begunjah. Svoječasni poziv na vse tiste naše ljudi, ki so šli skozi begunjske zapore, da prispevajo razne predmete, ki bi lahko ponazorili trpljenje ljudi za zidovi kaznilnice, je rodil že lepe uspehe. Več tovarišev in tovarišic je z razumevanjem odstopilo svoje spominke na leta trpljenja za muzej v Begunjah. Poleg sedmih knjig, ki so se jih posluževali nacisti v Begunjah, in v katerih so poimensko navedeni vsi zaporniki, ki so šli skozi begunjske zapore, spadajo med najdragocenejše predmete bodočega muzeja tudi originalni leseni koli z Lancovega, ki jih je do nedavnega hranil tov. Franc Remec z Lancovega. To so koli, na katerih so nacistični zločinci dne 17. oktobra 1941 ustrelili skupaj z 20 talci prvo

SLAVKO SMOLEJ

slovensko ženo, Reziko Dragarjevo iz Crnuč.

V samotnih celicah bivših begunjskih zaporov pa je namen muzeja, prikazati tudi vso različno trpljenja in umiranja naših ljudi v raznih koncentracijskih in izseljeniških taboriščih v Tretjem rajhu, njihov delež trpljenja za našo svobodo na tujih tleh. Bivši jetniki iz nemških koncentracijskih taborišč so dali za muzej v Begunjah že razna pisma in smrtne oglase iz teh taborišč, nekaj pa tudi drugih spominkov kot n. pr. jetniške številke.

Ker pa je za nazoren prikaz potrebno še mnogo predmetov, je Okrajni odbor Zveze borcev določil nekaj tovarišev iz svoje Zgodovinske komisije, ki naj bi iz bivših koncentracijskih taborišč prinesli razne predmete za ponazoritev okupatorjevih metod fizičnega uničevanja našega življa.

Po stopinjah bivših preanancev

KONEC SEPTEMBRA IN PRVE dni meseca oktobra letošnjega leta so člani Zgodovinske komisije Okrajnega odbora ZB Radovljica obiskali nekaj koncentracijskih in izseljeniških taborišč na Bavarskem in v Zgornji Avstriji. Tako n. pr. koncentracijska taborišča Dachau, Mauthausen, Gusen, Allach, Hartheim ter zloglasno ječo gorenjskih deklet in žena Aichah. Izmed izseljeniških taborišč, kamor so nacisti zapirali tiste Gorenjce, ki so imeli svoje pri partizanih ali bili osuščeni sodelovanja z OF, pa so obiskali naslednja taborišča: Wernfels, Poxau, Dingolfing,

Neustift, Feilnbach, Burghausen, Straubing, Neuötting, Passau, ter nekaj krajev, med njimi tudi Nürnberg, kamor so Hitlerjevci gonili naše ljudi na prisilno delo.

Izseljeniška taborišča so bila večinoma po starih viteških gradovih ali samostanih. Kako so z našimi ljudmi ravnali v taboriščih, nam zgovorno pričla ljudska sodba, ki so jo izvršili ob koncu Hitlerjevega zloma v nunskem samostanu Poxau zaprti gorenjski pregnanci nad gestapovskim komandantom taborišča zaradi njegovega nečloveškega ravnanja s preseljenci.

Vtisi iz Dachaua

PRETRESLJIVI VTISI IN težka občutja so spremljali naše tovariše, ko so hodili po stopinjah nešteti trpinov iz let nacistične strahovlade. V Dachauu n. pr. je bil eden najbolj mučnih vtisov pogled na hladnilnico človeških trupel poleg krematorijev, kjer se na steni tik pod stropom še danes poznajo odtisi stopal v plinskih celicah pomorjenih jetnikov. Vhodna vrata pa so od spodaj navzgor do ene tretjine krvava, toliko se je v tem prostoru nabralo krvi.

Pretresljiv je nadalje pogled na skromno leseno ploščo, ki stoji v žrelo krematorija. Nanjo so prebivalci neke hribovske francoske vasi napisali vrsto imen v Dachauu uničenih sovražnikov. V kleti krematorija je delegacija videla majhen stroček — mlin, ki je služil za mletje tistih človeških kosti, ki jih ogenj krematorija ni mogel dočela sežgati. V ozkem hodniku za krematorijem je celo omrežje raznih cevi in odprtina, skuzi katero so gestapovci dovajali plin v plinsko celico, v kateri so s ciklonom morili jetnike. V Dachauu je dandanes možno videti tudi še 150 samotnih celic (bunkerjev). Grajeni so tako, da tisti, ki so ga kaznovali, v njej ni mogel ne stati ne sedeti. Za krematorijem je tudi vrsta pasjih hišic za esesovske volčjake, ki so jih naučili pobadati ljudi. Tudi tako imenovani krvavi jarek z lesenimi rešetkami, kjer so esesovci streljali v tinik na rešetkah klečeče jetnike, je še ohranjen. Nedaleč od starega in novega krematorija v Dachauu, zadaj za žico in vodnim jarkom taborišča, je še pred enim mese-

Vhod v bivše koncentracijsko taborišče Dachau

strojnicami obvladali celotno taborišče, ni več. Barake še vse stoje, razen ene, so pa z malto obmetane. Tudi okna so druga. Operacijski baraki pa sta še po zunanosti taki kot med vojno. V barakah so danes nastanjeni begunci iz Vzhodne Nemčije in Poljske. Baraka številka 24, imenovana baraka Jugoslovancev, nosi danes številko 23.

Krematoriji in grobišča desetisočev jetnikov

POIMENSKO JE UGOTOVLJENO, da je v Dachauu umrlo 70.000 ljudi. Ob novem krematoriju je tudi več grobišč pepela desetisočev jetnikov. Ko pa je proti koncu vojne zmanjkalo koks za krematorij, so dachauske mrličke pokopavali na hribu Leitenberg, nedaleč od mesteca Dachau. Tam leži v

množičnem grobu, ki je dolg več kot 250 m, 23 tisoč ljudi. Sem so pripeljali mrličke tudi iz koncentracijskega taborišča Buchenwald. Na hribu Leitenberg stoji mavzolej z grbi vseh narodov, ki so umirali v Dachauu. Na množičnem grobu v Leitenbergu je delegacija Okr. odbora ZB Radovljica počastila

spomin rojakov iz Slovenije s tem, da je na začetek množičnega groba položila bronasto ploščo z napisom »Trpinom iz Slovenije«.

Za muzej v Begunjah je delegacija Zgodovinske komisije prinesla iz Dachaua naslednje

Vrste sivih križev v Gusenu

KONCENTRACIJSKO TABORIŠČE Gusen leži v Zgornji Avstriji, 5 km od Mauthausena. V tem taborišču je bilo več jetnikov kot v Mauthausenu, čeprav je bilo le podružnica Mauthausena. Danes so barake v Gusenu porušene. Stojita le še dva stražna stolpa, ki razpa-

stvari: del veje z jelke, na kateri je bilo obešenih več tisoč jetnikov v Dachauu; lato od rešetke iz krvavega jarka; en par čevljev dachauskega jetnika; eno obleko s taboriščnimi znaki dachauskega jetnika; kotno železo s porcelanastimi izolatorji in bodečo žico od žične ograje taborišča, steklo in omet iz stražarskega stolpa in omet opeke iz krematorija.

data, in pa dvožrelni uničevalni krematorij, poleg njega pa secirna miza. Blizu je veliko pokopališče z nešteti vrstami sivih lesenih križev in šestokrakah zvezd. Le sem pa tja je na njih napisano kako ime, največ je napisov v angleščini »nepoznan«. Pisec teh vrstic je

Granitna zver ob Donavi

Mauthausena, kjer je bilo leta 1938 še samo polje, so morali jetniki po odredbi rajhovskega ministra Himmlerja nositi po 50 in več kilogramov težke kocke granita preko 186 stopnic. Na teh stopnicah, ki so jih jetniki imenovali stopnice smrti, so esesovci ustrelili vsakega jetnika, ki je slabo hranjen omagal pod težo kamna.

V Mauthausenu stoji še danes visoko zidovje, po katerem je okrog in okrog napeljana bodeča električna žica. To zidovje je nema priča grozot nacističnega uničevanja svobodo-

ljubnih narodov. Na veliki kameniti plošči ob vhodu v taborišče so vklesane številke 122.767 ljudi, ki so bili v tem kraju umorjeni na najstrahotnejši način. To številko so dobili na podlagi še obstoječih zapisov ob zlomu nacizma. Po številu žrtev so jugoslovanski državljani s številko 12.890 umorjenih na četrtem mestu. Poleg zgoraj navedenih števil so v Mauthausenu ustrelili ali pomorili s plinom na desetisoče jetnikov takoj, ko so jih pripeljali v taborišče. Teh ni nihče nikoli in nikjer registriral.

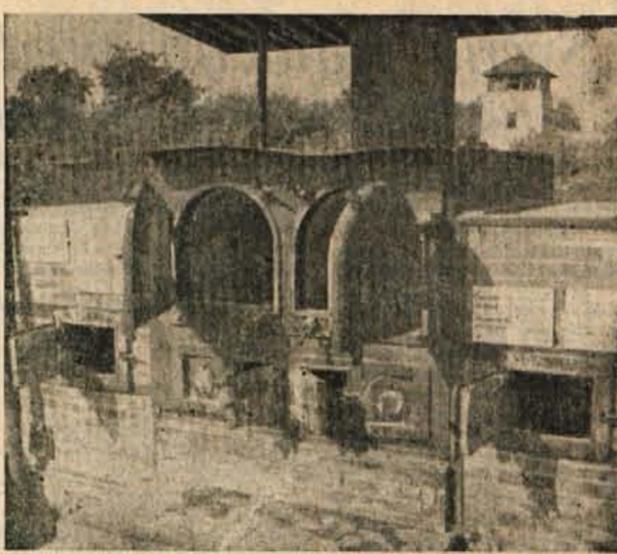
Čemu je služila blesteča bolnica v tovarni smrti

MAUTHAUSEN Z DIMNIKI krematorijev vzbujajo vtis neke tovarne. Bila je to tovarna za uničevanje tujih narodov. Plinska celica, v kateri so zaplinjevali jetnike, je opremljena s tuši. Hladilnica, kjer je tako imenovana »mrtaška komanda« hladila mrličke, pa je obložena z belimi ploščicami. Zrel uničevalnih krematorijev je bilo v Mauthausenu pet. Ena najlepših stavb »tovarne smrti« v Mauthausenu je bolnica. Je

žena in deklet, potem pa na operacijskih posegih »studrali«, kako se je plod razvil v posameznem mesecu. Konec teh seksualnih perversnosti nacističnih zdravnikov in študentov medicine je bil ta, da so večino jetnic poslali v plinske celice, oziroma v krematorije.

V tej bolnici je videti tudi z belimi ploščicami obloženo secirno mizo ter banjo, v kateri so namakali poprej umorjene najlepše raščene jetnike: moške, žene in otroke za tovarniško izdelovanje človeških skeletov. Te so potem pošiljali v razne laboratorije, bolnišnice in muzeje Tretjega rajha.

Najstrahotnejši vtis je vzbudila v obiskovalcih plinska celica in prostor poleg nje, ki so ga nacisti pripravljali za novo plinsko celico. Esesovci je niso utegnili dograditi, ker je bilo Hitlerjeve vladavine prezgodaj konec. Nova plinska celica v Mauthausenu, ki naj bi služila za še večje uničevanje svobodoljubnih narodov, je prostor, podprt s štirimi stebri in meri več kot 100 kvadratnih metrov. Podjarmljeni narodi bi v tem in v enakih prostorih doživeli

Ostanki krematorija z dvojnimi žreli v Gusenu. V ozadju zidan stražni stolp.

na enem izmed križev našel napisano Blagoje Lazic... Tudi tu so bili naši ljudje.

Na ruševinah barak je bilo v Gusenu mogoče dobiti več primerov jetniških cokel, električnih izolatorjev, električne žične ograje, samotno opeko iz krematorija in posodo jetnikov.

Danes ni o njih in početju nacistov v gradu nobenega sledu več. Pred zgradbo so Francozi postavili spominsko ploščo, na kateri sta dva napis. Zlat napis v francoščini se v našem jeziku glasi: Na desetisoče borcev za svobodo so nacisti prignali v to uničevalno taborišče grad Hartheim, od katerih ga nihče ni zapustil živ.

Pod njim je napis z istim besedilom v nemščini, ki pa je slabo čitljiv. Neke roka ga je morala z žično krtačo odstraniti, kakor se to vidi na površini kamenite spominske plošče.

Na poti proti domovini je delegacija obiskala tudi grobove padlim borcem iz raznih krajev Stajerske, ki počivajo na pokopališču v Gradcu in si ogledala krematorij, v katerem so Hitlerjevci 1941. leta sežgali prve gorenjske talce.

Vse to je lebežna slika trnjenja

ZGORAJ POVEDANO JE LE bleđa slika tega, kar se je dogajalo v nemških koncentracijskih in izseljeniških taboriščih, če bi človek iz današnjega življenjskega okolja naenkrat videl vse grozote, ki so se dogajale v enem, drugem in tretjem koncentracijskem taborišču, bi ga že sam dojem lahko ubil.

Iz Mauthausena je delegacija prinesla za muzej v Begunjah naslednje stvari: pepel in ostanke človeških kosti iz krematorijskega nasipa; zemljo iz groba tisočev, pokopanih na Marbachu; zemljo iz bivšega esesovskega športnega igrišča, kjer je danes pokopanih več tisoč od »kote umrlih, in kjer so 10. aprila 1942 po zverinskem mučenju bili ustreljeni talci, 49 po številu, ki so jih v Mauthausenu ustrelili za jeseniškega župana Lukmana. Dalje je prinesla bodečo žico in izolatorje za visoko napetost; paro s pepelom iz krematorija; noč z oznako KLM (Konzentrations Lager Mauthausen); esesovstvo vojaško čelado itd.

Vsi posnetki so delo avtorja reportaže Slavka Smoleja.

Žalne svečanosti po Gorenjski

Ob Dnevu mrtvih so se svobodni Gorenjci poklonili spominu padlih partizanov in talcev ter obuli njihove grobove z venci, šopki nageljnov in kizantem. Z globokim čustvom hvaležnosti so stopali pred zadnja počivališča velikih pokornikov - revolucionarjev in borcev za lepšo prihodnost našega delovnega ljudstva — in jim obljubljali, da ne bodo nikdar pozabili njihovih žrtev za svobodo, da bodo zvesto čuvali pridobitve našega narodnoosvobodilnega boja. Spomnili so se tudi vseh tistih junakov, ki počivajo v gozdovih in nihče ne ve za njihove grobove.

Posebno lepa je bila žalna svečanost na grobišču talcev v Dragi pri Begunjah. O veličini njihovih žrtev je spregovorila tovarišica Ivanka Kajžar, ki je tudi sama občutila nacistično pest v begunjskih zaporih. Sledile so recitacije, pevci so zapeli nekaj žalostink, zaigrala je godba, vojaki jugoslovanske armade pa so izstrelili častno salvo. Spomin talcev je počastila s svojo navzočnostjo velika množica ljudi z vse Gorenjske. Tudi iz drugih krajev so prišli (Nadaljevanje na 4. strani)

Iz Hartheima se nihče ni vrnil živ

DELEGACIJA JE OBISKALA zapadu. Ta grad je bivša umobolnica. Ima pravokotno zaprtostropno, mogočno kvadratno stavbo z velikim cerkvenim zvonikom. Grad Hartheim leži nekako 25 km od Linza proti

del množičnega groba Leitenberg blizu Dachaua v Nemčiji. Na sliki je tudi bronasta plošča, ki jo je delegacija Okr. odbora ZB Radovljica prinesla v spomin vsem slovenskim trpinom, ki so umrli v taborišču.

Del množičnega groba Leitenberg blizu Dachaua v Nemčiji. Na sliki je tudi bronasta plošča, ki jo je delegacija Okr. odbora ZB Radovljica prinesla v spomin vsem slovenskim trpinom, ki so umrli v taborišču.

Krompirjev rak tudi na Gorenjskem

V bližini Jesenice na Gorenjskem je bil te dni odkrit krompirjev rak, ena najhujših krompirjevih bolezni, kar jih poznamo. Krompirjev rak lahko popolnoma onemogoči gojitev semenskega krompirja in izvoz krompirja v druge kraje in druge republike, zato je izredno važno, da takoj raziščemo, če se ta bolezen ni pojavila še kjude drugod in da ukrenemo vse potrebno, da se bolezen ne bo širila.

Krompirjevega raka ni težko spoznati. V ocesnih vdolbinah mladih gomoljev zrastejo najprej bradavičasti izrastki, ki se hitro množijo in večajo. Včasih pokrijejo celo površino gomolja, in se pretvorijo v koram ali cvetači (kartijoli) podobne gobaste tvorbe, ki so v začku bele in trde, nato pa porne. Bradavičasti izrastki se včasih tvorijo tudi na spodnjem delu stebila. Poredko tudi na spodnjih listih, nikoli pa ne na koreninah. Ker so korenine normalno razvite, dovajajo rastlinam hrano, zato je krompir na ljubi videti zdrav in opazimo bolezen navadno šele, ko krompir izkopavamo.

Ta bolezen, povzročena po glicah imenovanih Synchytrium endobioticum se širi s trajnimi zimskimi trosi, ki se ohranjajo v zemlji 15 in več let. Zimski trosi se spomladi v vlažni zemlji razdelijo v gibljive trose (zospore), ki lahko okužijo mlade gomolje in podzemne dele krompirjevih rastlin (živice, pojanjke — ne pa korenin) in tudi nekaterih drugih rastlin (pasjega zeljšča, grenkoslada, včasih tudi paradiznika).

Zemljišče popolnoma odpravimo po izkušnjah ameriških strokovnjakov le, če ga razkužimo z amonijskim tiocyanatom ali z bakrenim sulfatom in nato zatravimo. Na okuženi zemlji smemo saditi samo proti raku odporne sorte, in to šele po petih letih. Tudi tedaj moramo biti izkopu natančno pregledati vse gomolje. Ker se rak lahko vzdrži tudi na pasjem zeljšču (Solanum nigrum) in na grenkosladu (Solanum dulcamara), moramo tudi ta dva plevela spraviti z okužene njive.

Raka širimo najpogosteje z okuženimi semenskimi gomolji, tudi takih sort, ki so sicer odporne za raka, a so rasle na okuženih njivah, ker se na takih semenskih gomoljih včasih drži zemlja z bolezenskimi trosi. Trose (seme krompirjevega raka) more prenašati tudi voda, ki zlasti v hribovitih krajih izplira okužena tla. Nadalje lahko prenašamo bolezen z orodjem, prenašajo jo živali na nogah ali ptice. Trosi so tudi v gnoju, kamor smo vrgli napadene gomolje ali v odpadkih živali, ki smo jih hranili z bolnimi gomolji, ne da bi jih prej skuhal. Na okuženih področjih smemo torej uporabljati tudi na videz zdrav krompir samo skuhan in tudi živalim ne smemo dajati surovega krompirja, ker bi s gnojem prišla bolezen zopet na njivo. V boju zoper raka je edino uspešna gojitev proti raku odpornih krompirjevih sort in sreča je, da imamo v Sloveniji teh precej: alpha, foran, Frühmille, jubel, kardinal, kar-

valci, ki pridelujejo krompir že več let zaporedoma na istem zemljišču (vrtičkarji in kmetovalci v hribovitih krajih). Vsako sumljivo najdbo moramo takoj javiti okrajnemu ljudskemu odboru!

2. Okuženih ali sumljivih gomoljev ne prenašajmo nikamor, rani bemovec, vekegaris in vse nove uvožene nemške sorte, ker je v Nemčiji prepovedano pridelovati za raka neoporne sorte.

3. Okuženih gomoljev ali krompirjevih odpadkov ne odmetavajmo na gnoj, temveč jih zažgimo ali spravimo v zaprt

gold, erstling (prvenec), industrijec, katahdin, oneida (bell slovenski, kresnik, kamnik, tomažin), plavi domači (svinjski), pozni rožnik, rani rožnik, rani bemovec, sieglinde in voltman.

Da bo borba z rakom čim uspešnejša, moramo storiti tole: 1. Takoj pregledati vse zaloge krompirja, tudi odpadni krompir. Posebno skrbno naj pregledajo shranjeni krompir pridelo-

prostor, da jih uniči posebna komisija.

4. Za krmo uporabljajmo samo kuhan krompir.

5. Poskrbimo že sedaj za seme proti raku odpornih sort krompirja, ki ga pa smemo saditi le na doslej neokuženih njivah.

6. Vestno izpolnjujmo vsa navodila, ki jih dajejo oblasti ali strokovne komisije za borbo proti raku.

Ing. V. R.

1 kg svinjskega mesa po 1.111 din

Cudno se res sliši, vendar je res. V našem uredništvu se je zgledal tov. Franc Grohan ter nam povedal naslednji primer, ki potrjuje, da stane v združeni restavraciji »Jelen« v Kranju kilogram svinjskega mesa 1.111 dinarjev. Naročil si je pol kranjske klobase, grenčico in kos kruha. Polovica klobase, ki mu jo je prinesla natakarcica na mizo, pa je tehtala reci in piši 4,5 dekagrama. Za naročeno je plačal 55 dinarjev. Preprost račun nam pove, da je omenjeni tovariš plačal v tem gostišču tako visoko ceno, da bi pri enem kilogramu cena znašala toliko, kot smo povedali v naslovu.

Kako pride restavracija do tako »ogromnih« klobas res ne vemo. Vendar se da izluščiti, da je morda za temi klobasami spekulantsko zaslužkarstvo. Sicer ne vemo, kolika je predpisana teža za kranjsko klobaso, prepričani pa smo, da prav gotovo ne 9 dekagramov. To težo je najbrže predpisal nek-

do, ki želi, da bi mu gostilna več »vrgla«.

Nasim delovnim ljudem prav gotovo ni vseeno, kako so v gostiščih postreženi, zlasti ker cene res niso nizke in mora vsakdo za eno klobaso vsaj nekaj časa delati. Če pa potem dobi namesto klobase, samo 4,5 dkg v črevo zavitega mesa, je jasno, da se razburjajo in to povsem upravičeno. Morda nam bo zadr. restavracija »Jelen« odgovorila.

SPORED NOGOMETNIH TEKEM NA GORENJSKEM za nedeljo 14. novembra 1954

Na Bledu: Bled : Svoboda — službujoči Naglič.
Na Jesenicah: Jesenice : Korotan B — službujoči Janiček.
V Lescah: Prešeren : Hrušiča — službujoči Vovk.
V Stražišču: Mladost : Ločan — službujoči Jerkič.
Pričetek vseh tekem je ob 14. uri.

šport • šport • šport

Atletika v Kranju oživljena

Ze leta 1951 je MK LMS razpisal atletsko tekmovanje med srednjimi strokovnimi šolami v spomin padlim skojevcem. — Tekmovanje je bilo vsako jesen in pokaj so trikrat zaporedoma osvojili dijaki Tekstilnega tekmovanja in ga tako osvojili v trajno last. Zato je MK LMS sklenil, da tekmovanje obnovi, da na nov pokal in da sestavi zahtevam primerne propozicije. Ta sklep in njegovo izvedbo moramo najpogosteje pozdraviti, da je tekmovanje uspelo, je dokaz veliko zanimanje občinstva in množica tekmovalcev, ki se je letos, 16. okt., zbrala na nogometnem igrišču »Korotana«.

Kot je bilo pričakovati, je imeio Kranjsko akademsko društvo najboljšo mosko ekipo, ki pa sta se ji močno upirali ekipi Tekstilnega tekmovanja in I. gimnazije. Med ženskami pa je bila najboljša ekipa I. gimnazije. Lepo svestilo mladih talentiranih mladincev in mladink, ki so na tem tekmovanju dosegli nekaj odličnih rezultatov. bi z rednim in resnim treninsom lahko kaj kmalu v atletiki posegli v borbo za najvisja mesta. Mladega kadra je torej dovolj in Kranj bi lahko v kratkem času postal močan center atletike na Gorenjskem.

TEKMOVANJE SE RAZŠIRITI

Ker se za osvojitve pokala praktično lahko potegujejo le one šole in društva, imajo moške in ženske tekmovalce, bi bilo umestno, da se tekmovanje razširi tako, da dobita najboljša moška in najboljša ženska ekipa (ki v skupnem plasmanu »sta osvojili »glavnega pokala«), tudi vsaka po en pokal. Morda bi se za to zavzela SZDLJ in Društvo prijateljev mladine, morda Partizan. Tudi posameznikom bi morali dati nekaj praktičnih nagrad, predvsem sprintaric, s čimer bi jih še bolj navezali na redno udeleževanje v športu, jim dali človega elana in jih s tem podprli z opremo, ki si jo dijaki težko nabavi.

KAJ OVIRA NADALJNI RAZVOJ

Edino igrišče v Kranju, kjer so atletska tekmovanja možna, je v tako slabem stanju, da na

njem obširnega tekmovalnega programa sploh ni mogoče izvesti. Treba bi bilo obnoviti tekašče, urediti še eno jamo za skoke in prostor za met kroglice, napraviti jamo z žagovino ter postaviti primerne garderobe za umivalnico. Poleg tega bi bila potrebna še shramba za rekvizite ter soba za sestanke in predavanja. To bi bil zasilen izhod iz najhujše stiske. Zato je treba začeto delo modernega stadiona za kopališčem, ki ga Kranj že dolgo potrebuje, odločno nadaljevati, dotlej pa zasilo urediti sedanje igrišče.

Se ena »mora« tlači razvoj telesne kulture v Kranju. Premalo je dvoran. Izredna prilika pa se nudi, ko bo spomladi začel Tekstilni tehnikum graditi novo šolsko poslopje s telovadnico. Namesto majhne telovadnice, ki jo predvideva sedanji načrt in finančne možnosti, naj se zgradi toliko velika dvorana, da bodo v njej lahko tudi tekmovanja v odbojki, košarki ipd. Tako bi bil začasno rešen tudi problem dvoran, ki je prav tak problem kot stadion, če ne še večji. Prepričan sem, da bi z nekoliko več razumevanja mogli tudi v Kranju dobiti ta dva objekta, ki bosta odločilna pri nadaljnjem dvigu telesne kulture našega mesta.

O. S.

Kaj je s športom v Cerkljah?

Čeprav so Cerklje po l. 1954 precej izpremenile svoje lice, se ni športno življenje prav nič razvilo in napredovalo. Ogledimo si nogomet. Kmalu po vojni se je organiziral nogometni klub »Krvavec«, ki je dobil na razpolago tudi primerno igrišče. Toda že v začetku je pokazal hude slabosti, saj so za vsako tekmo igralce »nalovili« iz drugih društev. Dolgo seveda ni

moglo iti tako in nogomet je zamrl.

Pred nekaj leti ga je nekaj navdušenih mladincev zopet obnovilo, toda ne za dolgo. Igralci so si morali sami nabavljati žoge, čevlje, obleko in vse ostalo, nazadnje pa so celo izgubili igrišče.

Ni dolgo tega, kar so pričeli tudi z odbojko, za katero so se posebno zanimali nekateri uravnoteženi delavci. Uredili so si igrišče in pričeli s treningom ali že po kakem mesecu je vse skupaj shiralo.

Ta žalostna dejstva kažejo, da morajo v bodoče tudi politični aktivisti in občinski funkcionarji v Cerkljah malo misliti na športno vzgojo mladine. Šport je najmočnejše in najboljše sredstvo, da mlade ljudi odvrnemo od alkoholizma, ki je tudi v teh krajih močno razširjen ter da vzgajimo zdrave in krepke državljane.

Protest Hrušičanov

Uredništvo je prejelo odgovor na članek »Neredi na igrišču na Hrušiči« (ki smo ga objavili v naši zadnji številki) in v katerem Hrušičani izjavljajo, da na omenjeni tekmi ni bilo niti med igro niti po njej no-

benih neredov in napadov. Tekma je potekala le v »borbenem« in »napetem ozračju«, a še v mejah reda. Pripominjajo pa, da so v surovosti, nespodobnem, nam gorvorjenju in psovanju prednjačili gostje.

Prvi točki za Korotan

Na Rakovniku, na igrišču Krima in Ljubljani, je Korotan pred velikim številom gledalcev odnesel ves izkupiček, prvi dve točki, v borbi z vodečim moštvom v zahodni ligi slovenskega prvenstva, Krimom iz Ljubljane. Takega rezultata verjetno ni nihče pričakoval.

Po prvem голу, ki so ga zabili Krimovi napadalci, so igralci Korotana zaigrali kot že dolgo ne. S smiselnejšo igro kot domačini so nevarno ogrožili nasprotnikov gol, vendar se rezultat do odmora ni spremenil.

V drugem polčasu so bili veskoti gospodarji na igrišču igralci Korotana. Mihelčič, ki je spet nastopil v kranjskem moštvu, je kmalu potresel nasprotnikovo mrežo in rezultat

izenačil. Ni bilo treba dolgo čakati, ko je isti igralec še enkrat zadel na pravo mesto — 2:1! Ta rezultat je ostal do konca tekme nespremenjen.

V moštvu Korotana ni bilo slabih mest in upamo, da bodo Kranjčani do konca prvenstva vsaj delno nadoknadili kar so zamudili.

SEPAVEC • zgodba o volku • PO OLAFU ASLAGSSONU PRIREDIL V. DRŽAJ

December je mesec volčjega veselja, obenem pa tudi začetek prave zime. Znanstvenikom je bil položaj jasen. Najprej je treba ujeti volkuljico. In kako to izvesti? Nekega ledenega popoldneva sta tuja izkopala globoko jamo na poti, po kateri sta hodila Sepavec in njegova spremljevalka. Pokrila sta jo z dračjem, zrahljano zemljo in s snegom. »Če bo zapadel sneg, se bo mala radovalnica ujela«, sta zmagovalno ugotavljala Gordon in Nelson...

Popoldne sta Gordon in Nelson našla jamo prazno. Sepavec je bil z izvoljenko zgodaj zjutraj ob nje. Razločno se je videlo, da se je moral močno truditi, da je obvaroval svojo miljenko pred nezgodo. Stopinje so bile zgodovna pričča. Sepavec je jamo previdno obhodil ter s šapo prebodel sneg in dračje. Nato sta volka zapustila nastavljenost past ter se izgubila v grmovju...

Še tisto popoldne, ko sta razočarana tuja jezдила proti domu, sta iznenada zagledala Sepavca in njegovo spremljevalko v bližini tesni. Mala trmoglavka se je radovala, če je lahko uveljavila svojo voljo pri svojem gospodarju, ker je bil v zadnjem času popolnoma odvisen od nje. Nalašč ni sledila Sepavcu! Videti je hotela, kaj se bo zgodilo. Hotela je biti zadovoljena...

Sepavec je bil premalo odločen in to je mala volkulja zapazila. Postala je nemirna, hotela mu je slediti, pa je bilo že prepozno... iznenada je počil strel... Mala se je zgrudila, še preden se je Sepavec dobro zavedel. Okrenila je glavo, kot bi hotela videti, če se ji Sepavec približuje... Nekaj trenutkov nato je trmoglavka, Sepavčeva ljubljanka, sklonila glavo. Ko sta se ji približala tuja, je bila — mrtva...

Iz sodnih dvoran

Uboj v Inteksovih barakah pred sodiščem

V petek, 22. 10. t. l. sta se pred senatom Okrožnega sodišča v Ljubljani zagovarjala 21-letni Peter Naunovič, zaposlen v tovarni »Inteks« in 24-letni Mile Acimovič, delavec v podjetju »Zvezda«.

Javni tožilec je obtožil Petra Naunoviča, da je 13. septembra t. l. okoli 22. ure zvečer pred barako podjetja »Inteks« v pretepu zabodel Franca Frasa. Udarca z nožem je bil tako silovit, da so bila prednja pljuča in srce in da je nastopila takoj tudi smrt. Drugi obtoženec Acimovič, pa je obtožen aktivnega sodelovanja v pretepu. Supaj z Naunovičem je vrgel Frasa iz barake, ga pretepal in nazadnje skrnil njegovo truplo.

Po izpovedi očitovljen in prič pred sodiščem, se je ta tragedija odigrala nekako takole:

Dne 13. septembra t. l. sta bila pokojni Frasi in Stefan Arbatjer na obisku pri Dušaniki Vujkovič in Djeli Nikici v njuni sobi barake podjetja »Inteks«. Vsi štirje so se mirno zabavali, šalili in pogovarjali, čeprav je bil Frasi močno vinjen. V to družbo pa je nenadoma vpadel Naunovič in se pričel vmešavati v njihov pogovor. Kmalu za tem se je — baje po krivdi Naunoviča — vnel prepir med njim in Frasom. Od obeh strani so padale ostre besede, obtožbe in zmerjanje. Ko je baje Frasi žalil Naunoviča, je temu zavrela kri. Planil je v svojo sobo v drugi baraki, vzel dolg nož, ga skrnil v rokav suknjice in poklical še prijatelja Acimoviča. Oba sta potem, očitno dobro pripravljena, na pretep,

in na žulost nekaj na rovaš izrojenega nacionalnega čuta. Največ pa je menda krva posurovelost obeh obtoženih.

Morilec Naunovič priznava svoje dejanje, zmanjšuje pa krivdo s tem, da je tudi Frasi kriv prepira in pretepa, dalje da je tudi pokojni uporabljal nož in ga on ni hotel ubiti, pač pa samo raniti v roko. Drugi obtoženec pa se je izgovarjal, da je slučajno videl Naunoviča in Frasa, kako se pripravata in ju je hotel samo izrinuti iz barake na dvorišče. Priče so ta izgovor Acimoviča ovrgele in izpovedale, da je tudi on pretepal Frasa, dalje da je Naunovič izzval prepir in pretep in da se je Frasi vseskozi le branil.

Vzrokov, ki so pripeljali do teh žalostnih dogodkov, pravzaprav ne moremo ugotoviti. Vsekakor odpade nekaj na račun alkoholizma, pibosumnosti

Žalila sta organe LM

V popoldanskih urah dne 15. avgusta t. l. sta vpadla na postajo LM Cerklje Vinko Kern in Valentin Martinjak, oba z Veselovega in začela vpiti, zmerjati in dejansko napadati prisotne pripadnike LM. Niti na poziv službujočih organov se nista hotela odstraniti, dokler ju niso prisilno ukrotili. Za to svoje dejanje sta se morala zagovarjati pred Okrajnim sodiščem v Kranju. Priznala sta, da sta bila omenjenega dne na postaji LM, zaradi vinjenosti pa se ne moreta spominjati, kaj sta tam počela. Temu zagovoru pa sodišče ni verjelo, saj so priče dokazale, da sta bila sicer malo vinjena, vendar ne toliko, da bi se svojega početja ne zavedala. S svojim ponaša-

njem sta pokazala skrajno surovost in nediscipliniranost ter ju je sodišče obsodilo: Vinka Kerna na 8 mesecev zapora, Valentina Martinjaka pa na 6 mesecev zapora.

Kino

Kino »Radio«, Jesenice: 7. do 9. novembra argentinski film »Motne vode«. 10. do 13. nov. ameriški film »Vodnjak«. Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri. Vsako nedeljo dopoldne ob 10. uri matineja. Cena za odrasle 20 din, za otroke 10 din.

Kino »Plavž«, Jesenice: 7. do 9. novembra amer. film »Vod-

Obnavna je bila za nekaj dni preložena, da so lahko zaslišali še glavno pričjo.

Sodišče je upoštevalo, da sta oba obtožena še mlada, in je obsodilo Naunoviča na 6 let, Acimoviča pa na 8 mesecev strogega zapora in povrnitev sodnih stroškov.

KDO JE JEMAL LES IZ CERKLJANSKIH GOZDOV

V letu 1953 so se po gozdovih okoli Cerklj dalj časa pojavljale razne tatvine tesanega lesa, vendar krivca dolgo ni bilo mogoče ugotoviti.

Sele pred kratkim se je pred sodiščem v Kranju zagovarjal F. G. iz Zg. Brnikov zaradi tega početja. Ugotovljeno je bilo, da je pokradel najmanj 23 m³ tesanega lesa, ki ga je potem pod lažnim imenom prodajal raznim zadrugam. Obtoženec dejanja ni priznal, vendar ga je sodišče, na podlagi izsledkov komisijških ogledov in izpovedi prič, obsodilo na 6 mesecev zapora.

Poročila poslušajte ob 5.35, 6., 7., 15., 17., 18., 19.30 in 22. uri.

Sobota, 6. novembra: 7.10 F. Igrajo »Štirje flosarji«. 11.15 Liszt: Madžarska rapsodija. 11.15 Pisan drobšč za pionirje. 12.10 Vilharjeve in Prelovčeve pesmi poje baritonist A. Kovač. 13.00 Okno v svet. 13.10 Za vsakogar nekaj. 15. 40 Narodne pesmi v priredbi Fr. Marolta. 18.00 Jezikovni pogovori. 18.15 Mladi harmonikarji iz Sentvida igrajo domače pesmi. 18.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 18.40 Igra tamburaški orkester. 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 7. novembra: 8.00 O športu in športnikih. 8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko jutro. 9.00 Otroška predstava — Lojze Maruško: Dežela Lenuharia (radijska igra). 10.00 Družinski pogovori. 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.00 Pol ure za našo vas. 13.30 Zeleli ste — poslušajte! 15.30 Po naši lepi deželi — Bojan Kardelj: Makedonija. 20.15 Večerni operni koncert. 21.00 Kulturna kronika. 21.15 V svetu ritmov in melodij.

Ponedeljek, 8. novembra: 6.30 Tržni pregled. 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Solska ura za nižjo stopnjo: Kako pišem pismo? 13.00 Nove knjige. 13.10 Za vsakogar nekaj. 15.30 Solska ura za višjo stopnjo — Zvone Kržišnik: V rimski Petovli. 16.10 Utrinki iz literature — Alberto Moravia: Marcelina. 16.30 Zeleli ste — poslušajte! 18.00 Radijska univerza. 18.15 Igrajo veliki zabavni orkestri. 18.30 Zdravstveni nasveti. 20.00 Zunanje politični feljton. 20.15 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 9. novembra: 7.10 B. Smetana: Prodana nevesta, uvertura. 7.30 Gospodinski nasveti. 11.15 Pisan drobšč za pionirje. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Okno v svet. 13.10 Za vsakogar nekaj. 15.40 Hrvatska narodna glasba. 16.10 Utrinki iz literature — Stana Vinšek: Pesmi. 18.00 Jezikovni pogovori. 18.15 Pesmi za naše male. 18.40 Igra tamburaški orkester. 20.00 Pisan sobotni večer.

Gibanje prebivalstva

NA JESENICAH

V KRANJU

Rojenih je bilo od 18. do 25. oktobra 20 otrok.

Poročili so se: Johan Medoš, tov. delavec in Julijana Tavčar, tov. delavka; Andrej Gašperšič, tov. delavec in Marija Tovornik, bolničarka; Alojz Brgant, tov. delavec in Marija Mežek, bolničarka; Jožef Hafner, tov. delavec in Sonja Savnik, trg. pomočnica; Emil Andervald, stroj. ključavničar in Ljudmila Černe, kemijski tehnik; Anton Spendov, elektrotehnik in Franciška Noč, nameščenska.

Rojstva: Albina Kajzer, gospodinja iz Kranja, Straževa 11 rodila sina; Marija Drinjakovič, gospodinja iz Zlatega polja rodila sina; Draga Stare iz Kranja, tkalka, rodila sina; Marta Kunstelj, predilka iz Kranja, Huje 53, rodila hčerko; Marija Suligoj iz Kranja, gospodinja, rodila hčerko; Marija Rode, gospodinja iz Kranja, rodila hčerko; Marija Nahtigal, tov. delavka iz Kranja, rodila sina; Marija Kryštufek, uslužbenka iz Kranja, rodila sina.

Oglašujte

v »Glasu Gorenjske«

Poročili so se: Stanislav Obed, delavec in Sonja Jereb, delavka.

OBJAVA ŠT. 21.

Po naročilu Gasilske zveze LRS pozivamo vsa PGD, da nam takoj dostavijo seznam operativnih članov v starosti od 18. do 45. leta in od 45. leta dalje. Zadeva je nujna.

OBVESTILO

Vse člane upravnega odbora Zveze obveščamo, da bo VI. redna seja Upravnega odbora OGZ Kranj v nedeljo, dne 21. novembra ob 7.30 uri na sežu Zveze. O dnevnem redu bodo vsi odborniki še posebej pravočasno obveščeni.

POJASNILNO

Vsem društvom sporočamo, da bo Gasilska zveza LRS v zbirki Gasilske knjižnice v kratkem izdala brošuro: »Delo v administraciji gasilskih društev«. V njej bo razjasnjeno vse administrativno upravljanje gasilskih društev.

ŠTAB GASILSKE BRIGADE KRANJ

je na svoji zadnji seji obravnaval razdelitev območja požarno varnostne službe in delo svojih operativnih enot v zimskem času. Sprejel je izredno koristen sklep o organiziranju predavanj.

GASILSKI SEKTOR TRŽIČ

je letos organiziral široko tekmovanje med vsemi društvi njegovega sektorja. Tekmovanje je trajalo vso sezono operativnega dela in izvedene so bile številne vežbe, kombinirane vaje in poskusni alarmi. Društva so z razumevanjem spremljala potek in aktivno sodelovala ves čas tekmovanja.

Iz Bitnja

Prostovoljno gasilsko društvo Bitnje je že ves čas eno najaktivnejših v sektorju Stražišče in se posebno zavzema za svojo tehnično izpopolnitev. V letošnjem letu je zabeležilo kar dva pomembna uspeha. Zgradilo je

nov gasilski stolp, ki mu menda ni enakega v naši zvezi, saj je 21 m visok in tehnično izredno dovršeno zgrajen. Nabavilo pa si je tudi avtomobil, ki bo po delni obnovi kar lepo ustrezal društvenim potrebam.

V Hotemažah so začeli

Vas Hotemaže je do letos spadala pod okoliš PGD Olševke, kar pa ni povsem ustrezalo potrebam gasilske varnostne službe. Vaščani Hotemaže so zato ustanovili lastno gasilsko društvo.

Na ustanovnem občnem zboru je pristopilo kar 74 članov. Društvo ima tudi žensko in

mladinsko desetino. Na množičnem sestanku so preteklo nedeljo sklenili v zimskem času organizirati teoretični pouk, usposobiti še letos nekaj hibrantov in nabaviti potrebno količino gasilskih čevljev s pripadajočo opremo. Mislijo pa tudi že na zgraditev novega gasilskega doma.

GORJE POZOR! „KOLONIALE“, trgovsko podjetje Bled

Vas obvešča, da bo 15. NOVEMBRA odprlo novo poslovalnico v Spodnjih Gorjah (v prostorih bivše »Kašte«). — Nudilo vam bo vsa živila, gospodinjinske potrebščine, razna krmila itd. NAJBOLJŠE KAKOVOSTI IN PO KONKURENČNIH CENAH. — Potrudil se bomo vsestransko zadovoljiti naše nove potrošnike in jih kulturno postreči.

Priporoča se za obilen obisk

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA »KOLONIALE« BLED

objave • oglasi

GLEDALISCE

Prešernovo gledališče Kranj

Četrtek, 4. nov. ob 16. uri: Zaključena predstava za gimnazije Kranj — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean.

Petek, 5. nov. ob 20. uri: Red B in izven — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean.

Sobota, 6. nov. ob 20. uri: Gostovanje na Jesenicah — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean.

Nedelja, 7. nov. ob 16. uri: Izven in za podeželje — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean.

Četrtek, 11. nov. ob 16. uri: Zaključena predstava za tovarno »Iskra«, Kranj — Sidney Howard — Pokojni Christopher Bean.

Sobota, 13. nov. ob 20. uri: Premiera — Red premierski in izven — Husson Albert: Srečna črta. Komedija v treh dejanjih.

Nedelja, 14. nov. ob 16. uri: Izven in za podeželje — Husson Albert — Srečna črta.

Mesino gledališče Jesenice

Sobota, 6. nov. ob 19.30 uri: Petrovič — Vozel. Gostovanje v Mežici na Koroškem.

Sobota, 6. nov. ob 20. uri: Howard — Pokojni Christopher Bean. — Gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja.

Nedelja, 7. nov. ob 16. uri: Izven in za podeželje — Husson Albert — Srečna črta.

prodaja vstopnic v petek in soboto od 10. do 12. ure in dve uri pred predstavo.

MALI OGLASI

Preključujem številko bloka 23972, izdano v komisijški trgovini v Kranju dne 15. oktobra 1954. Skrajanc Franc, Novaška številka 4.

Prodajam fotoaparata »Ikofoleks« in lovsko municijo 7x75 R. Naslov se dobi v upravi lista.

Sporočamo prebivalcem mestne občine Kranj, da se je po grebni zavod preselil iz Tavčarjeve ulice v Gregorčičevo ulico na »Komunalno« Kranj.

V soboto, 6. novembra ob 16. uri bo otvoritev otroškega dispanzerja v Stražišču v prostorih poleg sektorske ambulante v novem stanovanjskem bloku pod šentpetersko graščino, ki ga bo vodil specialist za otroške bolezni. Začasno bodo ordinacije vsako sredo in soboto od 16. do 18. ure.

Izgubljen zlasto žensko zapestno uro v nedeljo, 21. oktobra od Cegelnice do Primskovega vrnila proti lepi nagradi Badaljič Mariji, Primskovo 130.

Izgubljeno usnjeno rjavo ročavico od Kranjskega mostu do Smednika 10. oktobra, vrnila proti nagradi Anton Rozman, Dragočajna 20, p. Smednik.

Zadružna mlekarna Kranj obvešča prebivalstvo Kranja in Tržiča, da bodo naše prodajalne od sobote 6. novembra pre-

dajale mleko v soboto popoldne za nedeljo.

Parcelo na Zlatem polju 4100 kv. metrov prodam. Ponudbe na upravo pod »400«.

Prodajam zazidljivo parcelo v bližini Kranja. Naslov v upravi lista.

5.000 din nagrade dam tistemu, ki mi preskrbi prazno sobo v Kranju. Naslov v upravi lista.

OBJAVA

OBJAVA

KPD »Svoboda« Stražišče uprizarji v režiji člana PG Kranj Mirka Cegnarja veseligo »Dobri vojak Svejk« v soboto, 6. novembra, v nedeljo 7. novembra, v četrtek 11. novembra, v soboto 13. novembra in v nedeljo 14. novembra. Predstave bodo ob delavnikih ob 20. uri, ob nedeljah ob 15. uri. Scene je po zamisli člana PG tov. Kumpa izdelala delavnica PG v Kranju.

OPOZORILO!

Popravljalnica čevljev »Plavnika« Kranj, Tavčarjeva ulica, opozarja vse stranke, da do 12. t. m. dvignejo svoja popravila in nove čevlje, oddana pri nas ali v bivši Čevljarski zadrugi, zaradi razprodaje vseh nedvigljenih popravil in novih čevljev, ki se bo vršila dne 15. in 16. novembra po znanih cenah.